

Sähköinen testamentti ja testamenttirekisteri
Arviomuistio
Oikeusministeriön julkaisuja. Selvityksiä ja ohjeita 2026:3

Lausunnon antaja

Suomen Testamenttikeskus Oy, Turku

1. Sähköinen testamentti

Suomessa nykyinen testamenttijärjestelmä on toiminut erittäin hyvin. Samoin Ruotsissa.

Tämä järjestelmä on ja ollut erittäin kustannustehokas ja nopeakin.

Miksi sitä mennään muuttamaan?

Euroopassa ollaan siirtymässä tai siirryttykin keskitettyyn Testamenttirekisteri - järjestelmään. Julkinen testamenttirekisteri sopii sinne.

Testamenttien laatiminen ja säilyttäminen on erilaista pohjoismaissa kuin muualla Euroopassa. Euroopan toisenlainen järjestelmä ei ota huomioon Suomen testamenttien laatimisjärjestelmää ja sen jälkeistä pesänselvityksen erityisluonnetta; lähes samankaltaisen Ruotsin järjestelmän kanssa Suomen järjestelmä on erittäin kustannustehokas eikä väärinkäytöksiä tai ongelmia ole juuri esiintynyt.

Nyt esitettyjen muutosten pitäisi olla jollakin tapaa kustannustehokkaampia/parempia kuin nykyjärjestelmä. Muistiossa ei ole selkeästi selvitetty, miten uusi järjestelmä olisi tehokkaampi, ajallisesti taikka kokonaistaloudellisesti ja -toiminnallisesti kuin nykyjärjestelmä.

Ollaanko Suomessa tässä suhteessa pyhäkoululaisia Euroopan suuntaan, ettei vaan jäädä luokalle, pyhäkoulussa! Muutosta halutaan, kun muuallakin on niin tehty!

Muutoin ollaan samaa mieltä professori Urpo Kankaan antaman lausunnon kanssa. OM suunnitelman toteutuessa ryhdytään pian laatimaan suomalaisia testamentteja Nigeriassa. Lagosin trollit hymistelevät. Sitä voidaan odottaa.

2. Testamenttirekisteri

Muistiossa ei ole otettu huomioon lainkaan jo kauan olemassa olevaa yksityistä Testamenttirekisteri® sen nimisenä rekisteröitynä tavaramerkkinä. Siinä ylikävellään. Esityksellä muutetaan suuresti Suomen hyvää testamenttijärjestelmää. Siis muutetaan mutta ei paranneta.

Professori Urpo Kankaan lausunto on hyvää esitystä.

3. OM muistion **Kohta 13:**

"Testamenttirekisterissä oleva kopio oletetaan päteväksi, jos testamentin alkuperäiskappaletta ei löydy, eikä testamenttia ole rekisteröinnin jälkeen muutettu tai kumottu"

Tämä on erittäin huono muutosehdotus.

Suomalaiset ihmiset usein muuttavat ja hävittävät (tarkoituksella) testamenttejaan, elämäntilanteestaan johtuen. Esimerkiksi toisessa avioliitossa olevat tai siitä eromassa olevat henkilöt ovat niin herkässä mielentilassa, ettei edes muista olemassa olevaa testamenttia tai ymmärrä sitä, että tuota testamenttia pitäisi muuttaa tai kokonaan hävittää. Saattaapa avioeron toinen osapuoli tahallisesti sabotoida tätä tilannetta tai luvata "hoitaa" asian. Vaikka on oma taloudellinen lehmä ojassa. Tämä on hyvin yleistä, etenkin, jos hauras vaimo on varakkaampi.

Kukaan ei muista, paitsi varoja hamuava, erotilanteessa DVV:ssa olevaa yhteistä/keskinäistä testamenttia. Sitten on myöhäistä, kun leski on kuollut.

4. Muuta/Taloudelliset vaikutukset ym.

Testamenttikysely DVV

Testamenttikyselystä ei ole yhteenvedossa mitään mainintaa.

Suomalaisen kuolinpesän selvityksen ja siitä seuraavan perinnönjaon toimintaketju pitenee edelleen tämän esityksen myötä. Sitä ei ole OM muistiossa mitenkään selvitetty tai todennettu.

Oletus on ehkä ollut, että toimintaketju lyhenee.

Nykyinen toimintaketju (suurin piirtein/lyhyesti) (mutta ei kohta 5):

1. sukuselvitysten tilaaminen ja saaminen srk/DVV (viimeksi mainittu melko hidas, lukuun ottamatta elää -todistuksia)
2. perunkirjoitus + perunkirjan allekirjoitus
3. perinnöstä/testamentista luopumiset, kesto DVV:ssa 1-2 kk, todistus DVV:sta
 - varakkaat luopuvat (laskelmoidusti) testamentista lapsilleen, jotta kaikkien perintöverot minimoituisivat
 - ulosotossa olevat luopuvat omien vanhempiensa perinnöstä, jotta omat lapset saisivat edes jotain isovanhemmiltaan/vanhemmiltaan.
4. osakasluettelon vahvistaminen, kesto 1-2 kk
5. *testamentti rekisterikysely DVV eli nyt kyseessä oleva asia*
6. Pesänselvittäjä ja -jakaja; hakeminen, kesto 3-6 kk
7. Pesänselvitys, kokouksia; sen aikana realisaatiota/osittainen jako, jonka jälkeen lopullinen jako/lainvoimaisuus, kesto 6 kk ja pidempään.

5. Kun kuolinpesään haetaan pesänselvittäjää ja -jakajaa.

Pesänselvittäjän ja pesänjakajan määräämistä koskevia hakemuksia saapuu kärjäoikeuksiin Suomessa vuosittain arviolta noin 3.000 - 4.000 kappaletta.

Tarkka määrä vaihtelee vuosittain, mutta virallisten tilastojen (kuten Tilastokeskuksen siviiliasian tilastojen) mukaan kuolinpesiin liittyvät hakemusasiat muodostavat merkittävän osan ruuhkaisten kärjäoikeuksien käsittelemistä hakemusasioista.

Pesänselvittäjän ja -jakajan hakija tarvitsee ainakin kaikki edellä kohdassa 4/1-4 mainitut selvitykset.

On aivan varmaa, että kärjäoikeudet käytännössä tulevat vaatimaan **DVV:n todistuksen, ettei DVV:n rekisterissä ole testamenttirekisteri merkintää** edellä kohdassa 4, alakohta 5.

Jo nykyään ainakin Turun käräjäoikeudessa PS/PJ määräyksen saaminen kestää kohtuuttoman pitkän aikaa, tavallisesti useita kuukausia. Se kestää kuukausia jopa siinäkin tapauksessa, että kaikki pesän osakkaat olisivat yhtä mieltä ehdotetusta pesänjakajan ja -selvittäjän henkilöstä.

Ehdotetulla mallilla tämä ketju pitenis ja tulisi kalliimmaksi erityisesti siinä tapauksessa, kun on vainaja/perittävä on hankkinut asunto-osakkeen isolla yhtiölainaosuudella.

Kuolinpesän osakkaan pitää, saadakseen varoja, odottaa pitkän aikaa.

Siinä voi romahtaa usein kuolinpesän/osakkaan talous. Ja on romahtanutkin. Ja kyseessä on usein vähävaraisia ihmisiä.

Muutosajatuksia

5.1. Toimitusaika ja siitä perittävä maksu.

Mikäli Testamenttirekisteri - järjestelmä ehdotetusti perustetaan, siinä pitäisi olla jo alun pitäen sisäänrakennettuna sellainen järjestelmä, että DVV:lle tehtävään

Testamenttikyselyyn (niiden testamenttien osalta, jotka eivät ole DVV:n rekisterissä) pitää saada vastaus esimerkiksi 10 työpäivän kuluessa.

Jos vastausta ei saada tuossa ajassa niin, DVV:n vastaus määrättäisiin maksuttomaksi.

DVV kirjaa nykyisin hyvin tarkkaan asian vireilletulon. Se tietää myös keskimääräisen asioiden käsittelyajan.

Joka valtion virastosta, myös DVV:n toiminnasta löytyy tehostamisen varaa.

Testamenttikyselystä ei OM muistiossa ole mitään mainintaa.

5.2. OM muistion mukaan Testamentti tulee automaattisesti näkyviin myös kuolinpesän asiointipalveluun. Mutta milloin asiointipalvelu tulee käyttöön ja milloin tuo merkintä näkyy kuoleman jälkeen?

Tämä viivyttelystä aiheutuva Testamenttikyselyn vastauksen maksuttomuus pakottaisi DVV:n ripeään toimintaan ja tiedon antamiseen eikä kuolinpesille tulisi tarpeettomia odotusaikoja.

DVV varmaan tulee käyttämään tässä toiminnassaan tekoälyä, mikä tietenkin on hyvä tällaisessa asiassa, mihin ei liity mitään harkintaa.

Tämä Testamenttikyselyn vastauksen maksuttomuuden määräaika -menettelytapa toisi varmuutta kuolinpesiin niin, ettei DVV viivyttelä asian teknisessä hoitamisessa.

Hitaus on merkittävä pointti/tilannekuva tällä hetkellä DVV:n perintöoikeusasioissa.

5.3. Perustelut kohtaan 5.1.

Valtiovalta asettaa aika usein määräpäiviä tai vastaavia joihinkin määräämisvaltaansa kuuluviin toimenpiteisiin/lopputuloksiin tai vastaaviin; esimerkiksi hoitojonot ovat siitä oiva esimerkki. Tämä on hyvä asia.

Toisaalta valtiovallalla on selkeä pyrkimys ja halu saattaa antamansa palvelut kustannusvastaavasti toimimaan kuten OM muistiossa esitetään. Tämä on hyvä asia.

Siksi tämä DVV:n 10 työpäivän toimitusaika olisi hyvin perusteltu toimenpide.

5.4. Tuolloin myös tulisi Testamenttirekisterin suurin piirteinen hintaskaala esiin Testamenttikyselyjen osalta.

Jos Testamenttikyselyn hinta olisi 100 euroa, niin DVV saisi vuodessa siitä edellä kerrotun mukaisesti tuloja 300.000 – 400.000 euroa.

Tätä ei ole lainkaan laskettu OM muistiossa. Silloin rekisteröinnin hinnan pitäisi olla huomattavasti alempi kuin muistiossa mainittu 100 euroa.

Kyllä DVV:llä on varmaan ajatuksia järjestelmän kokonais- ja vuotuiskestävyydestä ja kustannusvastaavuudesta.

DVV:n asiakasmaksut ovat korkeat ja jos palvelua ei käytetä, silloin uudistus ei toimi.

5.5. **Mikä olisi uuden järjestelmän tietoturva.**

Jos vaikkapa Kiinassa tai Nigeriassa tehtäisiin sähköinen testamentti, onko tietoturva ja testaattorin tahto tiedossa?

Kuinka saadaan johdatellun testaattorin mielenlaatu/tahtotila näin tehdyissä testamenteissa myöhemmin selville? Eipä juuri millään, ainakaan Suomen ulkopuolella tehdyissä testamenteissa.

Suomessa testamentin moiteoikeudenkäynneissä tavallisesti päätodistajia ovat testamentin allekirjoitustilaisuudessa/läsnäolleet testamenttitodistajat.

OM muistion, jos ehdotukset toteutuvat, jälkeen todistelu/selvittely menee melko vaikeaksi tai peräti mahdottomaksi.

5.6. Usein nykyisiin testamentteihin lisätään maininta esimerkiksi testamentin toimeenpanosta, hautajaisten järjestelyistä tai vastaavista asioista/seikoista.

Miten tämä toimii suunnitellussa järjestelmässä?

Todennäköisesti ei mitenkään! Tai ainakaan testamenttia ei saada hautajaisia järjestävän henkilön tietoon, etenkään silloin kuin on eri henkilöistä kyse.

Pyrkimys kaikilla testamenttijärjestelyillä on huomioida vainajan/perittävän tahdon mukaan toimiminen kaikissa elämän ja sen jälkeen eri tilanteissa. Ei mikään muu!